

Ahol a mesék világa...

Horváth Viktor: *Török tükör*

Vajon hány olvasó van, aki szeret belefeledkezni egy áradó mesélőkedvvel megírt történelmi regénybe, és szeret ráérősen haladni a szövegben? Jelen sorok írója nem merne jóslatokba bocsátkozni a mennyiséget illetően. Mindenesetre Horváth Viktor *Török tükör* című regénye

megfelel a fenti kívánalmaknak. A szöveg nem hibátlan, néhol kicsúsznak az író kezéből a történet szálai, de mindent összevetve egy ígéretes kísérletnek lehetünk tanúi.

A Jelenkor Kiadó által gondozott könyv belső borítóin térképeket találunk. Elöl a XVI. századi Oszmán Birodalmat és az akkori Európát láthatjuk, hátul a törökök által megszállt Pécs városa tárul elénk.

A kartográfia nemcsak a tájékozódást könnyíti meg a regénytérben, hanem mintegy felkészíti és bevezeti az olvasót a regény világába. A *Török tükör* olvasása ugyanis a térképek böngészéséhez hasonló élmény. A szemünkkel is nehezen követhető, kuszán kanyargó útvonalak, a folyók és a hegységek fekete-fehér kavalkádjának szemlélése mögött mindig ott a remény, hogy egyszer csak megtaláljuk a keresett helyet. Mindeközben sokszor megfeledkezünk a célról, hiszen élvezetet jelent már maga a kutatás is.

A regény főhőse Ísza, a nagytermészetű, nőfaló török kamasz, aki a XVI. századi, három részre szakadt Magyar-

országon él. Szülei elvesztése után nevelőapja, a magas rangú Dervis bég veszi magához, Szeged és Fehérvár után Pécssett telepednek le, ahol Ísza kalandok sorozatán megy keresztül. A csodás elemekkel bőségesen átszótt történetben fontos szerephez jut két medál, amelyeket egy (látszólag) egy-

mástól messzire szakadt testvérpár visel.

Ísza öregemberként ül le, hogy papírra vesse visszaemlékezéseit. Ami az elmesélt dolgok valóságtartalmát, történelmi hitelét illeti: minden bizonytalan, hiszen eldönthetetlen, mi az, amit a narrátor-főszereplő gyermekként hallott, és mit meséltek neki a környezetében lévő felnőttek, például Szejfi, Ísza eunuch nevelője. Arról nem is beszélve, hogy sok mindennek utána olvashatott, hiszen a történet és a megírása között több évtized telt el. Így aztán a felidézett történelmi események viszonylagosságára esik a hangsúly.

A szerző két stiláris, narratív eszközzel él szívesen. Az egyik a szólások és a mondások alkalmazása, amelyekkel a magyarok, a törökök, a rácok, a gyerekek, a felnőttek egyaránt szívesen élnek, ezzel kap a szöveg kissé népmesei jelleget. A veszélye a dolognak az, ha túl gyakori használatuk didaktikussá teszi az egyes fejezeteket; erre is találunk példát a regényben. A másik eszköz a *Koránból* származó idézetek felvonultatása, amelyek a sajtóságot erősítik.

Az író különösen a filmszerű leírásokban remekel. „Ilyen dicsőségben, fényben, zenével, puskadurrogással, tollbokrétásan, aransüjtásosan, vörös, kék, fehér, sárga, zöld zászlók és lándzsaerdő alatt özönlöttek a csapatok, fölöttük ívelt a régi római vízvezeték, amelytől eláll az ember lélegzete, afölött kéklött Isten szilárd égboltja.” (21.) Az olyan, a magyar nemzet sorsát befolyásoló történelmi események, mint amilyenek a mohácsi vész, vagy az ország három részre szakadása voltak, alulnézetből, egy gyermek szemszögéből ábrázolódnak. Ez a mikrohistóriai perspektíva Hamvai Kornél színművéhez, a *Hóhérok haváthoz* és Rakovszky Zsuzsa *A hullócsillag éve* című regényéhez teszi hasonlatossá a *Török tükröt*, az előbbi a francia forradalmat egy hóhér szemszögéből látatja, az utóbbi pedig egy kislány tudatán átszűrve meséli el a Rákosi-korszakot, és az 1956-os forradalmat.

Az *ezeregyéjszaka* meséinek szereplőjéhez hasonlóan a *Török tükrő* figurái is akkor vannak igazán elemükben, ha anekdotáznak. A legendák, a mítoszok és a mesék szövevénye, mint a térképet az utak, úgy hálózzák be a cselekményt. Külön tanulmányt érdemelne az, ahogyan az *ezeregyéjszaka* meséi közül a 952., Ibráhím és Dzsamíla története transzformálódik a különböző szöveg-szinteken.

Az olvasás során egyre nehezebb eldönteni, mi az, ami valójában megtörtént, és mi az, amit mesélnek Íszának. A könyv végére érve elbizonytalanodunk,

hogyan hol vannak a határok, ha vannak egyáltalán egy regényben, képzelet és valóság között.

Horváth Viktor szövege valójában az olvasásról, a befogadás aktusáról szól. Íszának, aki egyébként ki nem állhatja a könyveket, értelmeznie kell(ene) a meséket, hogy közelebb juthasson a kincsekhez, az igazi szerelemhez, az élet teljességéhez, amelyek az elbeszélések szereplői számára oly gyakran elérhetők.

A beavatás gesztusa, a felnőtte válás fontos a regényvilágban: Ísza lefekszik ugyan a dajkájával, ütközetekben vesz részt, sőt embert is öl, de nem válik felnőtté, csak a könyv legvégén, és akkor sem a legendák segítségével, ami nem csoda, hiszen nem tanul meg igazán elfogulatlanul olvasni, illetve mesét hallgatni.

Többször előfordul, hogy a betéttörténetek nem kiegészítik, nem ellenpontozzák egymást, egyszerűen csak vannak, valódi funkció nélkül. Ezek a részek feleslegesen terhelik meg a narratív szerkezetet, ettől néhol túllírt a regény. A fentieknek köszönhető az is, hogy az elbeszélés szintjei közötti átjárás első olvasásra nem könnyű, elég sokszor kényszerül visszalapozni a befogadó, ha a szerteágazó cselekményt követni kívánja.

A *Török tükrő* szín pompás, történelmi díszletek között játszódó kaland- és fejlődésregény. A szerző szeret mesélni, és mindezt megkérdőjelezhetetlen tehetséggel, intenzitással teszi. Tartsunk vele, mert megéri.

(Jelenkor, Pécs, 2009)